

Dom mora dišati po ljubezni

Naš pogovor: ga. Anica Horvat

■ **Silvo Šinkovec**, D. J., dr. ped. znanosti, psiholog, defektolog in teolog, je predavatelj, terapevt, voditelj več seminarjev, šol za starše in duhovnih vaj, je urednik revije *Vzgoja*, duhovni asistent *DKPS* in direktor *Inštituta Franca Pedička*.

Anica Horvat se je tudi letos udeležila duhovnih vaj. Upokojena učiteljica, mama, žena, učiteljica verouka, prostovoljka. Še bi lahko naštevali. Vsa leta poznanstva nas spremljajo njene pesmi. Izvirne, globoke, duhovne. Anica je žena, ki ve, kako se živi v različnosti, v šoli in doma. Kljub nelahkim življenjskim okoliščinam nosi v sebi vedrino duha, spokojnost srca, živost pogleda, živahnost v odnosu. In rada ima besedo. Nепrecenljiv pa je pogled nanjo, ko tiho sedi v kapeli in je zadržana daleč, v srce, v notranji dialog. V skrivnost, nad katero se sklanja ali ki se ji razkriva. Anica ve za prostor svetosti.

Česa se najraje spomnite iz otroštva?

Doma sem iz Šmarja pri Jelšah. Rasla sem v družini, kjer smo bili štirje otroci. Oče je bil uradnik in mama šivilja. Oče je kmalu umrl zaradi raka, mama je bila delno invalidna, tako smo se otroci hitro naučili skrbeti zase. A imeli smo se zelo radi, zelo smo bili povezani. Brat, najstarejši, je kmalu odšel v semenišče in tako smo ostale doma same ženske. Najraje se spominjam naših zaupnih pogovorov z mamo v poltemi. Zelo odprta je bila in veliko zlatih nasvetov smo sestre dobile za življenje.

Odločili ste se za učiteljski poklic.

Že ob koncu osnovne šole so mi po vseh testih svetovali, naj grem na učiteljske, a nisem imela te želje. Po končani gimnaziji bi rada šla na FDV, smer novinarstvo, a sem morala zaradi družinskega finančnega stanja priti čim prej do poklica. In tako sem izbrala pedagoško akademijo v Mariboru. Po reku »Če nisi poklican, se potruji, da boš!« sem zorela v učiteljico. Doma smo imeli ogromno knjižnico, veliko sem brala, oče je marsikaj pisal, zato odločitev za študij slovenskega jezika z literaturo ni bila težka.

Nam lahko poveste kako zanimivo izkušnjo iz svojega pedagoškega dela?

Začela sem pri Mariji Snežni (Velka), takoj po diplomu. V razredu sem bila stroga, dosledna, tako sem postavila meje. Popoldne pa, ker sem bila še samska, smo skupaj pekli koruzo, se v drevnih krošnjah pogovarjali o pomembnih stvareh, o življenju. Na planinskih izletih (30 let sem bila mentorica planinskih skupin) se je medsebojno zaupanje še poglobilo. Tako je bil uspeh v razredu zagotovljen. Na naslednji veliki centralni šoli sem uvedla govorilne ure za učence takoj po pouku. Prihajali so z vprašanji, osebnimi problemi, prošnjami. Govorili smo o vsem, o čemer se doma niso mogli pogovoriti. Nekoč sem dobila izredno težaven razred, nihče ga ni maral. Vsako jutro sem vso pot molila zanje in na čast Svetemu Duhu, da bi

odkrila pravi pristop. Delovalo je, vsaj za mojo uro. Najbolj sem jih presenetila, ko so morali o svojem sošolcu napisati vsaj pet dobrih lastnosti; kaj pri levem in desnem sosedu najbolj cenijo in s kom bi želeli delati ter zakaj. Zelo jim je bilo težko, raje bi pisali o negativnih držah. Listke so si izmenjali in tako se je razred vsaj nekoliko povezal. Ko smo uvedli skupinski pouk, sem imela navadno tiste 'najtežje'. Z vsakim sem se morala osebno, na samem pogovarjati o njegovem vedenjskem in učnem odnosu, da smo zvozili. Objemi ob koncu leta so bili največje zadoščenje. Večkrat smo imeli ob kakem berilu pogovorno uro namesto jezikovnega pouka. Večinoma so zato naslednjič raje sledili snovi. Učenci tako zelo pogrešajo spro-

Posledica branja literature je tudi tako zaželeno višja bralna pismenost.

ščen pogovor ... Nekoč se je rodilo čudovito jutro. Opozorila sem nanj in molče smo gledali skozi okno. Želela sem, da takoj opišejo svoje občutke, dožemanje, lepoto – ne glede na snov tiste ure. Krasni zapisi so nastali. Ob odhodu v pokoj je pomočnica ravnatelja dejala, da učenci še nikomur niso pripravili tako prisrčnega slovesa. »Po tem se vidi, kaj si jim pomenila.«

Poučevali ste literaturo. Kaj vas je v literaturi najbolj nagovarjalo?

V načrtu za slovenski jezik je bilo nekaj temeljnih besedil predpisanih, ostala sem lahko izbirala sama. In izbrala ali poiskala sem vedno taka, da sem lahko z njimi oplemenitila otroške duše. V njihovo in moje zadovoljstvo. Vodila sem bralno značko v osnovni šoli in po upokojitvi še pri verouku Slomškovo bralno priznanje. 20 let sem vodila tudi ljudsko knjižnico v kraju, kjer sem z akcijami, razstavami in pogovori s pisatelji želela čim več ljudi navdušiti za literaturo, da bi se ob njej bogatili. P. Cerar mi je nekoč dejal: »Ne beri dobrih knjig – samo najboljše.« Iščem najboljše. Skozi literaturo spoznavam

usode ljudi, pokrajine, svetove, plasti časa, duhovne razsežnosti, biografije, bogastvo jezika, metafor, simbolov ... Neizmerno bogastvo misli, čutenj, situacij.

Katere avtorje ste najraje predstavili otrokom? Katere avtorje danes radi berete?

Otrokom, tj. od 6. do 8. razreda, sem rada brala Kosmača zaradi jezika, Bevka zaradi doživljajske tematike, Cankarjeve črtice zaradi duhovne razsežnosti, vedno znova Exuperyja, različne avtorje iz beril, ki so v sebi združevali čutenja, duhovno in vzgojno misel, za mlajše sem tekste iskala tudi v takratni Mavrici. Sama pa zelo rada berem romansirane biografije, Wilhelma Hunermanna, Franceta Bernika (Kronika mojega življenja), Afsharjevo, potopise, knjige, kot so Očetova senca, Sulica, Koliba ...

Foto: Silvo Šinkovec

Izdali ste 4 pesniške zbirke. Kako je prišlo do navdih, da ste začeli pisati? Kaj vam pisanje pomeni?

Po očetovem nasvetu sem že v času osnovne šole morala doma pisati različne spise za vajo. Po njegovi smrti se mi je pa kar odprlo. V gimnaziji sem še objavljala, potem pa je bilo skrito v predalih in počasi zamiralo. Prezgodnja mamina smrt pa je spet odprla ta kanal. Veliko zgodb je bilo objavljenih v Ognjišču. Te še niso zbrane v knjigo. Obenem so nastajale pesmi o notranji bolečini, v pogovoru z Bogom, po meditacijah na duhovnih vajah, o naravi, ki mi je zelo blizu ... Bile so izpoved mojega notranjega čutenja, ki ni imelo sogovornika. In ko sem jih začela pošiljati na razne razpise in sem bila že tretjič izbrana med najboljše pisce seniorje v Sloveniji, me je vodja Mariborske literarne družbe postavil pred dejstvo – naj pripravim pesmi za izdajo. Dve zbirki reflektivnih pesmi (Tišino polnijo ptice in Pot čez črto je nevidna) sta izšli pri Mariborski literarni družbi, dve zbirki meditativnih pesmi (Zapisal si me na svoje dlani in Za besedo te prosim) pa pri Slomškovi založbi. Pesnjenje je bil čisti Božji dar, vsak zapis se je sproti spreminjal v pesem. Po napisanem mi je bilo lažje; kot bi se notranje osvobodila. Vse pesmi so mi ljube, ker vem, zakaj in kje so nastale. Najtežji čas je mimo in Bog je 'pipico zaprl'. Bilo je.

Omenili ste, da vam narava veliko pomeni, da ste bili mentorica mladim planinskim skupinam. Kako ste uspeli ta odnos privzgojiti tudi otrokom?

V hribe sem začela hoditi v času študija in bila tako navdušena, da sem že na akademiji ustanovila planinsko skupino, šla na tečaj za mladinske vodnike za letne in zimske razmere, postala inštruktorica varstva gorske narave. Tako sem lahko vodila mlade in manj mlade po sredogorju in visokogorju. V primestni šoli, kjer sem delala, otroci že tako živijo z naravo, a je ne zaznajo. V planinski šoli so se poučili o vsem, kar je treba vedeti za pot. Na poti jim je bilo treba pokazati drobnega hrošča, živahnega metulja, poslušati ptice, si ogledati zanimiva drevesa, iskati pot, vzdržati tudi brez jedi, pijače in počitka, pomagati drugim, upoštevati najšibkejšega hodca, pozdravljati neznane planince, se ne pritoževati nad utrujenostjo, žulji, biti brez telefonov; veseliti se doseženega, zapeti prijetne planinske pesmi in se igrati v skupini. Vse to so vrednote, ki jih današnji otroci vse manj obvladajo, zato imajo taki pohodi še toliko večjo vrednost. Zelo radi so hodili, lepo smo se imeli, starši so bili hvaležni in lepo doživetje so mladi prenesli tudi na svoje otroke. Kolegice nadaljujejo to poslanstvo.

Učitelj, posebno slovenist, skrbi za jezik, za materino besedo. Kako ocenjujete odnos do slovenščine v samostojni Sloveniji?

Hudo mi je, ko spremljam vedno bolj malomaren odnos do materinega jezika, posebej med mladimi. Da ne omenjam raznih sporočil, komentarjev na družbenih omrežjih. Tam se najbolje vidi, kolikšno je spoštovanje do lastnega jezika. Spomnim se oddaj na TV in člankov v časopisih (Pet minut za boljši jezik). Sedaj lahko javno govori vsak, kakor se mu zdi. Brez odgovornosti do svojega jezika. Nekoč

sem v šoli za mesečno konferenco pripravila predavanje – raziskavo o učiteljskem odnosu do jezika. Kar nekaj časa sem zbirala cvetke iz njihovih pogovorov, opuščanje popravkov v kontrolnih nalogah, razlagi. Začuden zaradi svojega govora so spremljali dokaze. Po tistem se je vsaj nekaj časa bolj pazilo na jezik, izgovor, popravo. Vedno sem vesela, ko me kdo pokliče za pomoč, kako se nekaj prav napiše. Menim, da je v naši šoli premalo ur namenjenih materinščini, bolj pomembna sta že dva tuja jezika v osnovni šoli.

Vaš mož ni veren. Kako sta sobivala v različnosti?

Za to izkušnjo sem potrebovala obilje Božje milosti. Poročila sem se s človekom, ki je bil dober, pozoren, delaven, odgovoren, humoren,

Voščilo

*Danes molim zate,
da bi bil zdrav,
da bi bil srečen.*

*Danes molim zate,
da bi bilo veselje
na tvojem obrazu
in mir v tvojem srcu.*

*Danes molim zate,
da bi zmogel
težka bremena,
da bi vsak dan
znova zaupal.*

*Danes molim zate,
da bi bil luč,
toplota, zavetje,
da bi bil sreča.*

Danes molim zate.

*Horvat, Anica (2006):
Pot čez črto je nevidna. Maribor:
Mariborska literarna družba.*

empatičen, športnik, a neveren, organiziran v partiji od 18. leta. Začelo se je ob poroki, ko je v cerkvi uporno stal poleg mene. Dokler sva bila še sama, sva nekako premostila to neskladje. Z otrokoma je bilo dosti težje. Ni dovolil molitve z njima, ne maše, ne verouka. Oba sva bila zaposlena na isti šoli, on v partijski celici in se je bal. Ker sem bila veliko sama z njima, sem jima približala vero skozi pogovor, svetopisemske zgodbe, obiskom cerkve med tednom, veliko sem molila zanju in za moža. V najstniških letih sta se otroka sama odločila, da bosta hodila v cerkev, k verouku, k zakramentom. Danes sta odrasla, hčerka je končala teološko fakulteto, poročena sta in njihovi otroci živijo v toplem verskem ozračju. Vem, da je bil to za moža velik udarec, da je trpel in se zato še bolj zaprl v svoj svet. Hudo je, če se doma z najbližjim človekom ne moreš pogovoriti o tem, kar ti največ pomeni. Bilo je res hudo. Bog je posegel vmes, mož je preživel tri močne kapi. A ga tudi obsmrtna izkušnja, ko je videl vse črno in zaprt tunel, ni spremenila. Nikoli se nisem čutila prav sprejeto, vera naju še vedno preveč ločuje. Sedaj me toliko bolj potrebuje, ker je že 20 let na vozičku. Vsako jutro naju izročam v Božje varstvo in vsak dan prosim za potrpežljivost in blagoslov, da zmorem biti tu, kjer me Bog potrebuje. V njem me čaka.

Kaj vam pomeni poklic matere?

Kar nekaj let nama ni bilo dano starševstvo. Veliko trpljenja in ponižanja poznam. In ko nama je Bog naklonil dvoje čudovitih bitij, je življenje dobilo drug sijaj. Otroci tako hitro rastejo, zato je zelo pomembno, da se z njimi veliko pogovarjamo, skupaj delamo, ustvarjamo, smo čim več skupaj pri mizi in pri molitvi. Dom mora dišati po ljubezni, pripadnosti. Poklic matere je biti za druge, z ljubeznijo, s pravo mero. A s tem ničesar ne izgubljam, nasprotno. Kako lepo je, ko si povemo – v vsakem obdobju – da se imamo radi, kakšno skrivnost, da smo v pomoč drug drugemu, rama za solzo, da si dajemo svobodo, smeh, radost. Vse to imamo, vse je zastoj, učinki pa osupljivi. Ni potreben denar, kupovanje, darila, bogata praznovanja. In kaj je še poklic matere? Da veliko moli za svoje otroke, da jih nenehno izroča v Božje varstvo, tudi ko so že odrasli. Najlepše plačilo je, ko vidiš, kako potem sami vzgajajo svoje otroke. Sin me je, ko je postal dr. znanosti, vpričo vseh objel, se zahvalil in me pokrižal. To je sad zrele materinske ljubezni, ki vzgaja z Božjo pomočjo. Hvaležna sem za ta dar.

Vrsto let se udeležujete duhovnih vaj. Kaj vam pomenijo?

Z duhovnimi vajami sem pričela kot študentka pri p. Vidru, že leta 1968 – z ignacijanskimi, v tišini, ob Božji besedi. Po poroki to ni bilo več možno, sem pa hodila na krajše – pettedenske DVŽ (duhovne vaje v vsakdanjem življenju). Šele po moževi bolezni sem spet iskala take okrepitve za duhovno življenje. Vseskozi ignacijanske. Najbolj mi ustrezajo, ker sem v njih samo v odnosu z Bogom in me ne raztresajo površni pogovori. Nanje se vedno pripravljam z molitvijo in prošnjo za odprtost. In Bog res obilno daje. Tako zmorem svoj vsakdan. Pesmi, ki so nastale na takih duhovnih vajah, nagovarjajo marsikoga, to vem po odmevih. Sad te duhovne bližine so tudi napisani uvodi za maše ABC, mesečni župnijski listi, številni zapisi ...

Biti

*Ne misliti in ne govoriti,
ne jokati in se ne smejati,*

*ustvariti v sebi tišino,
samo biti in zreti
to veličastje pomladi,*

*prebujanja, cvetenja,
žvrgolenja, brstenja,
biti sredi porajanja
novega življenja.*

Anica Horvat

Kako spremljate in ocenjujete delo Društva katoliških pedagogov Slovenije?

Težko bi dala kakršno koli oceno, ker že dolgo ne spremljam več redno delovanja društva. Žal. Bila sem članica, ko sem bila še v delovnem razmerju. Takrat sem v naši zbornici seznanila kolege o društvu, o reviji Vzgoja, vendar ni bilo nobenega odziva, nasprotno, celo malo z omalovaževanjem so me poslušali, češ, religije pa nikar ne mešaj s šolstvom. Je pa krasna zamisel, da se verni uči-

*Poklic matere je biti za druge, z ljubeznijo, s pravo mero.
A s tem ničesar ne izgubljam, nasprotno. Kako lepo je,
ko si povemo – v vsakem obdobju – da se imamo radi,
kakšno skrivnost, da smo v pomoč drug drugemu, rama
za solzo, da si dajemo svobodo, smeh, radost.*

telji lahko združujejo, se ob tem krepijo, dobijo več samozavesti; najdejo nekje svoj pristan, kjer so slišani, kjer rastejo nove ideje, nastaja primerna literatura, se ovrednoti njihovo delo, se družijo na romanjih ... Vsako leto je lepo srečanje na Ponikvi. Žal nas je z mariborskega konca zelo malo. Tu nekako ni zaživelo, čeprav je tako cehovsko združenje res nujno potrebno. Hvala vam za to pobudo, delo in organizacijo.

Kaj vam pomeni naš zavetnik?

Blaženi A. M. Slomšek mi je zelo ljub zavetnik. Doma sem bila blizu Ponikve. Iz otroštva se spomnim prireditve, ki so se tam dogajale. Doma smo veliko vedeli o njem, saj nam je oče prebiral vse, kar je bilo o njem napisano. Veliko smo molili, da bi bil prištet med svete! Pravi zavetnik za učitelje. Samo premalo se mu priporočamo. Na šoli sem ob njegovi razglasitvi za blaženega pripravila kulturni dan za učence od 1. do 8. razreda. Lepo je uspel, še učitelji so marsikaj izvedeli o njem. Z navdušenjem sem pozdravila predlog duhovnika Hermana, ko je predstavil Slomškovo bralno priznanje. Z veseljem z veroučenci vsako leto obnovimo znanje o našem zavetniku in se mu priporočimo. Večkrat se ustavim na Slomškovem grobu v mariborski stolnici. Blizu mi je, tako domač.

Kaj se vam zdi najbolj pomembno za prihodnost šole?

Kar nekaj časa sem že v pokoju, delam z možem in z vnuki, v župniji in v planinskem društvu, tako sem malo izgubila stik s šolo in ne vem, kakšni so današnji trendi. Iz izkušenj vem, da brez vzgoje za splošne vrednote ne gre. Sicer pa učitelj vzgaja že, če zahteva disciplino, odgovornost do dela, spodbuja prijateljske odnose med sošolci, spoštovanje do učiteljev. Želela bi, da bi vsi učitelji in vodstva šol spoštovali tudi svetovnonazorsko usmeritev družin, iz katerih izhajajo učenci. Bogu hvala, vsaj na bolje gre. Pa brez faktografskega znanja, otroci že ogromno vedo in podatke znajo poiskati, torej je treba učno snov povezati z življenjem.

Kaj pa pri delu katehetov v župnijah? Tudi vi imate izkušnjo poučevanja verouka.

Samo eno leto sem redno poučevala verouk, po tistem samo suplenice in bralno značko. Tudi za katehete velja, naj snov povezujejo z življenjem, z dejavno držo mladega kristjana, sicer bodo učenci še prej odšli, ker samo znanje po vprašanjih ni pravo. Sedaj ni več čas, ko bi ex cathedra podajali snov in togo sedeli v klopeh, kar se še prevečkrat dogaja. Res pa priprava na drugačno uro zahteva kar precej časa, a nam gre za učinek, ali ne? Pri starših največkrat ni podpore – ne v molitvi, ne pri obiskih maš, še manj v duhovnem življenju. Ostane to, kar smo naredili pri veroučnih urah. Zato jih kaže povabiti na romanje, pohod, duhovni vikend, če je možno, tudi v župnišču. Oratoriji so krasna reč, a ne zajamejo vseh. Katehet mora usmerjati, otroci naj sami iščejo odgovore. Ne vem, zakaj je tako težko redno pripraviti t. i. šolske maše, ki bi z živahnostjo pritegnile še druge. Vem, duhovniki so starejši, mlajši kateheti in katehistinje pa premalo zainteresirani. Za njihovo življenje tudi finančno ni poskrbljeno.

Kje naj naš sodobnik išče svoje sidrišče?

Če ga ne bo v Bogu, stalnici, v duhovnem življenju, se bo izgubil v plehkosti, kar se že dogaja. Glede prihodnosti pa: nič se ne zgodi brez Božje volje in vse se zgodi z namenom. In če ne bo molil, ga bo pobralo.